

RESERVATION

Tekniska nämnden 2024-05-14

Ärende 8

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVER ÖVERSIKTSPLAN FÖR LUNDS KOMMUN

FörNyaLunds representant i tekniska nämnden reserverar sig mot dagens beslut att avvisa våra förslag till ändringar i tekniska förvaltningens förslag till yttrande och anför följande.

På nämndens möte yrkade vi bland annat följande:

Att nämnden uppdrar åt tekniska förvaltningen att inarbetarfyra förändringar i den föreliggande texten.

Yrkande 1

Utbyggnadstakten: Takten bör i översiktsplanen minskas till högst 600 bostäder per år.

Yrkande 2

Kvaliteten i den urbana utvecklingen: Vårdande av Lunds stadskärna och innerstad innebär ett kommunalt ansvar inför riksintresset. Det bör i yttrandet framgå att Lunds historiska karaktär ska förvaltas och utvecklas som ett både svenskt och danskt kulturarv.

Yrkande 3

Träden, skogen och de gröna ytorna: Trädpoliticy eller trädplanen behöver inarbetas som bidrag till texten i Översiktsplanen som innebär mera av biologisk mångfald i urbana 'ekosystem' som gynnar människor och djur.

Yrkande 4

Åkermarken: Åkermark är ett strategiskt viktigt planelement i en översiktsplan. Nästan hälften av Lunds landareal är mark för produktivt jordbruk. Åkermark handlar också om landskapsvård, klimatsäkring, försörjningsberedskap, livsmedelsproduktion och sårbarhet. Yttrandet bör innehålla krav på 0-tillväxt för exploatering av den mest produktiva åkermarken (Klass 8-10).

1. Utbyggnadstakten

Takten bör i översiktsplanen minskas till högst 600 bostäder per år.

FörNyaLund delar inte förslaget syn på i vilken takt det ska planeras för byggnation av fler bostäder.

För det första ifrågasätts om det kommer att behövas bostäder i den omfattning som förslaget ger uttryck för. Det senaste decenniets generella bostadsefterfrågan har i stor utsträckning genererats av omfattande inflyttning från övriga Sverige och invandring från

andra länder. Den senare har nu reducerats till en bråkdel. Vidare har nativiteten generellt i landet och speciellt i Lund minskat kraftigt till en historiskt låg nivå.

För det andra har efterfrågan på nyproducerade bostäder, oaktat behovet, minskat kraftigt. Detta beror på att priser och hyresnivåer nu ligger på en nivå där en stor del av dem som efterfrågar en bostad inte har råd. Detta visar sig i att det finns osålda nya bostäder och att kötiden för att få en nyproducerad bostad i LKFs bestånd nu är kort.

För det tredje innebär nyproduktion av bostäder stor miljöpåverkan. Detta gäller stora koldioxidutsläpp i samband med produktion av byggnadsdelar, framställning av betong och inte minst transporter. Ökad befolkning kräver också investeringar i infrastruktur av olika slag som också har miljöpåverkan.

För det fjärde kostar den infrastruktur i form av gator, ledningsnät m.m. stora belopp, vilket ökar kommunens låneskuld. Stora delar av dessa utgifter återförs kommunen efter byggnation men detta ligger oftast decennier in i framtiden.

För det femte innebär en ökad befolkning att staden succesivt utvecklas till något annat än vad den är idag. Detta kan vara av godo genom - exempelvis - att underlaget för olika slags samhällsservice ökar. På många sätt är emellertid den snabba expansionen till nackdel för Lundaborna. Detta gäller exempelvis den ökade konkurrensen om utrymmet på gator och vägar, parker och andra grönutrymmen. Vidare innebär nybyggnationen att det tillförs högre och tätare bebyggelse även i befintliga områden, vilket inte är en fördel för boendemiljön.

FörNyaLund anser mot denna bakgrund att nybyggnadstakten i första hand ska ske på Lundabornas villkor och inte för att tillgodose en eventuell framtida efterfrågan från dem som önskar flytta till Lund. Med detta synsätt bör Lund expandera i en betydligt lugnare takt än vad förslaget ger uttryck för.

2. Kvaliteten i den urbana utvecklingen

Kvaliteten i den urbana utvecklingen: Vårdande av Lunds stadskärna och innerstad innebär ett kommunalt ansvar inför riksintresset. Det bör i yttrandet framgå att Lunds historiska karaktär ska förvaltas och utvecklas som ett både svenskt och danskt kulturarv.

FörNyaLund delar inte förslagets syn på kvaliteten i den föreslagna urbana utvecklingen under planperioden, så som kvalitetskraven kommer till uttryck i förslaget till Översiktsplan.

Lunds stadskärna utgör ett kulturhistoriskt arv. Oavsett politiskt program är det allas vår uppgift att förvalta och försiktigt utveckla detta arv så väl vi kan. Lund är inget museum, men vi bör ändå notera att Riksantikvarieämbetet anser att Lunds stadskärna är ett Riksintresse. Riksintresse för kulturmiljövård avser värdefulla kulturmiljöer som ska skyddas enligt miljölagstiftningen. Bestämmelserna om riksintresse ska tillämpas i den kommunala planeringen, i synnerhet i översiktsplaneringen.

FörNyaLund anser att fördjupade dialoger med Riksantikvarieämbetet bör göras så att Översiktsplanen för Lund kommer att fullt ut återspegla de senaste nationella kraven på kulturmiljövård.

Ingen kan bortse från att Lunds stadskärna är resultatet av en urban utveckling under tusen år. Lunds stadskärna tog form redan under vikingatiden. Många av tusen Lundabor har bidragit till att stadskärnan ser ut som den gör idag och redan tidigt fick sin grundläggande utformning i form av gatunät, torg och inte minst sin främsta kyrka.

Översiktsplanen bör adressera denna evolutionära process av många små steg, där tusentals personer under århundradena byggt bostadshus, anlagt kyrkor och utvecklat

skolor, startat fabriker och andra verksamheter, ändrat gator och torg, planterat träd och syrenbuskar, dikat ut dammar och grävt ner stadsbäckarna, förnyat parker och trädgårdar. Och för att sedan riva ner det gamla och bygga nytt och åter nytt. Men också att skydda arkitektur och variation av former i stadsmiljön och bevara det som fortfarande gör Lunds stadskärna och innerstad attraktiva – ända in i vår tid.

Att bidra till stadskärnans utveckling med en mångfald olika funktioner i en miljö som många uppfattar som inspirerande är något alla politiker i Lund borde se som en av sina viktigaste gemensamma uppgifter - också under arbetet med en översiktsplan, där stadskärnan ska växa och innerstaden berikas med de nya möjligheter som öppnas med en expanderande stadskärna. Det är ett urbant kvalitetsarbete som ställer krav på anpassning av höjder på hus, innerstadens 'skyline' i förhållande till Domkyrkan, gestaltning av torgen och andra öppna platser, ny arkitektur, gatumöblering och skyltning, dynamisk belysning m.m. Översiktsplanen bör ha tydligare mål och riktlinjer för detta kvalitetsarbete för både stadskärna och innerstad. I avsaknad av en arkitekturpolicy blir texten i Översiktsplanen om dessa mål och riktlinjer av särskild betydelse och bör därför införas i texten.

Den del av Översiktsplanen som förväntas påverka mobiliteten i stadskärnan bör ta hänsyn till "Avsiktsförklaringen för Lunds stadskärna." Avsiktsförklaringen är väl förankrad och bygger på ett förarbete med expertstöd. Avsiktsförklaringen har nyligen undertecknats av representanter för bl a Fastighetsföreningen Lund City, Handelsföreningen i Lund, Lunds Domkyrka, Statens fastighetsverk och Lunds universitet.

"Avsiktsförklaringen för Lunds stadskärna" är ett resultat av den samtidigt framtagna "Strategin för Lunds stadskärna". Ett stort antal Lundabor, fastighetsägare, handelsföretag, andra professionella aktörer och ideella organisationer har deltagit i strategiprocessen med start under 2023. FörNyaLund, som också engagerats i processen genom flera av sina förtroendevalda i byggnadsnämnden, tekniska nämnden, barn- och skolnämnden och kommunstyrelsen, vill särskilt lyfta fram följande element, särskilt relevanta för Översiktsplanens överväganden om kvalitén i den urbana utveckling för stadskärnan och för den del av innerstaden som stegvis blir en del av stadskärnan, när den expanderar.

- a. **Attraktiv och tillgänglig.** Vi vill att den utvidgade stadskärnan ska vara attraktiv och tillgänglig för alla, oavsett ålder och förutsättningar. FörNyaLund vill att Översiktsplanen - liksom de därpå kommande handlings- och åtgärdsplanerna - beaktar att Lunds stadskärna är särskilt viktig för alla som besöker, bor, utbildar sig, arbetar, eller bedriver verksamhet i kommunen.
- b. **Stadskärnan ska rymma olika boendemiljöer för alla kategorier Lundabor.** Det ska fungera bra att bo i stadskärnan - oavsett om man är barn, tonåring, student, har familj eller är ensam pensionär med eller utan hund. FörNyaLund vill att även barnfamiljer, som bor i centrum, ska ha tillgång till förskola och skola i sitt närområde.
- c. **Stadskärnan ska vara ljus och trygg.** Det ska vara säkert och tryggt att röra sig på gator och torg - dag som natt. Belysningen ska anpassas så att den fungerar optimalt också under den mörka delen av dygnet. Unga tjejer och äldre herrar ska kunna gå hem en sen kväll utan att behöva se sig om och känna osäkerhet.
- d. **Handeln i stadskärnan** ska ha optimala villkor – kortsiktigt som långsiktigt. Det ska vara attraktivt att bedriva handel, även om man är torghandlare och säljer nyfångad fisk, fräscha grönsaker eller snittblommor på Mårtenstorget. Det ska vara lätt även för äldre kunder och personer med funktionsvariation att ta sig in i centrum för att handla. Kommunen ska se över och vid behov förbättra sin samlade service till handelsföretag, restauranger och besökare.
- e. **Fler arbetsplatser i centrum.** Universitetet ska ges chans att åter överväga fördelarna med centrala lägen för undervisning och annan akademisk verksamhet.

Det "stadsintegrerade näringslivet" ska också få plats. Företag – även producerande företag som inte bullrar, smutsar ned och som bara kräver minimala transporter – ska kunna utvecklas även i innerstaden. Stadskärnan ska kunna växa och ta mer av innerstaden i anspråk, när nya arbetsplatser tillkommer.

- f. **Kollektivtrafiken och dess infrastruktur** behöver moderniseras t ex genom små, smarta elbussar för att göra stadens stora utbud mer tillgängligt. Man ska lätt kunna besöka tandläkaren, meditera i Domkyrkan, låna boken på Stadsbiblioteket, träffa vännerna över en fika eller äta en sen lunch på restaurang. Detta gäller även om man har svårt att gå och absolut inte vågar cykla.
- g. **Gör inte centrum bilfritt.** Bor man i Lunds centrum ska man kunna ha bil och även kunna ta emot bilburna gäster hemma. Vi vill ge Lundabor och besökare bättre service genom fortsatta möjligheter till parkering. Vi vill t ex underlätta för korta ärenden för de som inte kan cykla eller har samma fysiska rörlighet som andra. Det kan gälla att köpa medicin på Apoteket Svanen, hjälpa mormor som ta sig hem efter eftermiddagsfilm på Kino eller hämta postpaket med födelsedagspresenter.

3. Träden, skogen och de gröna ytorna

Träden, skogen och de gröna ytorna: Trädpolicy eller trädplanen behöver inarbetas som bidrag till texten i Översiktsplanen som innebär mera av biologisk mångfald i urbana 'ekosystem' som gynnar människor och djur.

FörNyaLund delar inte förslagets begränsade syn på träd, skog och gröna ytor, så som det kommer till uttryck i texten till Översiktsplan.

I en tid av stora, möjligen också dramatiskt stora klimatomställningar bör Lunds kommun mer än tidigare skydda, förvalta och **förnya de gröna inslagen i staden och tätorterna** som ett särskilt värdefullt arv att föra vidare till kommande generationer. Omsorgen av Det Gröna behöver särskild omsorg så att även nya Lundabor kan dra nytta av stadens och hela kommunens träd, parker och trädgårdar – och skogar.

Redan i Översiktsplanen ska planerad **trädplantering** fungera som en väl integrerad del av den urbana utvecklingen. Detta gäller också det omgivande landskapet runt Lunds stad och kommunens tätorter. FörNyaLund anser att en trädpolicy - klart och tydligt formulerad redan i Översiktsplanen – ska utgöra ett självklart element även i en kommande arkitekturpolicy för Lunds kommun.

Översiktsplanen ska handla mera om **kommunens skogar**. De utgör också planelement att förbereda. Skånes skogar och Lunds skogar har genomgått stora förändringar under de senaste århundradena. Med dagens skogsodlingsformer har de kvaliteter som gynnar biologisk mångfald i form av äldre träd, död ved och varierad träslagssammansättning minskat kraftigt. Alléer, hagmarker och igenväxande sumpskogar och miljöer med lång kontinuitet av trädbärande marker med äldre träd och död ved har blivit värdefulla för den biologiska mångfalden.

Allt detta finns redan uppmärksammat i Grönprogrammet för Lunds kommun, men även Översiktsplanen borde innehålla tydliga mål och riktlinjer för de närmaste årens planarbete för just bevarandet och utvecklingen av Lunds skogar.

Det bör tydligt framgå av Översiktsplanen vilka konsekvenserna förväntas bli för Lunds skogar och trädplanteringar av en möjlig UNESCO-certifiering ("Storkriket") redan nästa år av Lunds alla arealer. Översiktsplanens hela planområde förväntas ju bli ett sammanhängande "biosfärområde." Kopplingen till två närliggande kommuner kan också påverka kommunens planprocesser. Tekniska förvaltningen har tidigt påpekat att detta kan få oförutsedda,

begränsande konsekvenser för den aktuella översiktsplaneringen och möjligen också efterföljande plan- och exploateringsärenden.

Stora arealer skyddad skog i Lunds kommun är idag barrskog eller ungskog av ädellöv som med tiden kan utvecklas till värdefulla lövskogar. Ett exempel: Skrylleområdet kan bidra till att stärka arealen 'trädbärande mark' med ökad biologisk mångfald. Utan aktiv restaurering blir det inte möjligt att bevara alla hotade arter. Utöver Skrylleområdet finns det västra backlandskapet som kan förbinda Lunds mindre skogsområden till mera sammanhängande områden för att bevara och stärka naturvärden inom kommunen och i samarbete med grannkommunerna. Dessa frågor borde adresseras i Översiktsplanen, inklusive konsekvensbeskrivningar för mark- och exploateringsfrågor.

Träd och trädplanteringar är en viktig del av Lundabornas urbana miljö. Träd har stor betydelse för stadens och tätorternas attraktivitet och skönhetsvärden. Enbart en ökning av mängden träd i stadsmiljön stärker Lunds profil som hållbar och ekologiskt bärkraftig kommun. Träden förbättrar den lokala luftens kvalitet och påverkar urban klimatreglering. Fåglar och insekter gynnas av variationen bland träd, buskar och annan växtlighet i Lunds parker och kyrkogårdar, gröna stråk och privata trädgårdar. Vegetationen ger oss alla UV-skydd och kan påtagligt bidra till biologisk mångfald till nytta även för Lundaborna.

Ett generiskt förslag till trädpolicy eller trädplan för Lunds kommu har nyligen passerat tekniska nämnden för att i närtid komma vidare för bekräftelse i KF – efter fyra år av kommunalt utredande. Texten i trädpolycyn, som redan är spridd och väl känd, ingår inte på ett tydligt sätt i det föreliggande förslaget till Översiktsplan.

FörNyaLund föreslår därför att träden och de gröna ytorna i staden och i byarna tydligare inarbetas i Översiktsplanen. Vi anser också att riktlinjerna för det gällande Grönprogrammet för Lunds kommun också ska inarbetas i Översiktsplanen, liksom de avsnitt i LundaEko, Lunds kommuns program för ekologisk hållbar utveckling, som omhandlar gröna ytor och vatten i det urbana sammanhanget.

Översiktsplanen bör enligt FörNyaLund bidra till att mobilisera de resurser kommunen redan har till rådighet för att bättre lösa problem i utmanande gröna växtmiljöer och där kan planering av nya platser och förnyelse av för trädplantering spela avgörande roller.

Samtidigt ska Översiktsplanen också främja social hållbarhet. Planen och de åtföljande insatserna i den sammanhållande stadsbyggnadsprocessen ska medverka till att göra staden och tätorterna mera attraktiva och trygga platser, rika på naturupplevelser i det stora och i det lilla under alla delar av året. Här har trädplanteringar i olika format en mycket stor betydelse, vilket bör framgå av Översiktsplanen.

Översiktsplanen bör tydligare framhålla vikten av höga ambitioner för kommande planprocesser, inklusive detaljplaner, för trädplantering och vård av de ca 25 000 kommunala träd som redan finns förtecknade i kommunens träd-databas.

FörNyaLund anser vidare att den nya Översiktsplanen bör inarbeta de riktlinjer som tekniska nämnden beslutat ska ingå i kommunens trädpolicy. Tillämpas dessa riktlinjer i kommande planprocesser kommer den urbana miljön att påverkas mycket positivt.

Därutöver menar vi att Översiktsplanen ska formuleras så att höga ambitioner för trädplantering möjliggörs i de mark- och exploateringsområden som nu föreslås i planen. FörNyaLund har tidigare föreslagit att Översiktsplanen och därefter följande plan- och exploateringsprocesser ska ta hänsyn till följande fem mål.

- **Alla Lundabor ska kunna se ett träd från sin bostad** – oavsett bostadens läge. Den pågående förtätningen av Lunds stad och tätorter ska förbättra livskvaliteten i den urbana miljön, inte minst för barnen och de äldre medborgarna.

- **Träd över 20 år ska ha bättre skydd än yngre träd.** Äldre träd ska i möjligaste mån bevaras, samtidigt som fler träd planteras. Skydda de träd som redan integrerats i den byggda miljön och hunnit växa i storlek! För varje äldre träd som fälls, bör minst två nya planteras för att säkra återväxten.
- **Mångfald och variation bland trädarterna ska eftersträvas** – med högst tio procent av samma art i respektive stadsdel och tätort. Träd som bidrar till den byggda miljöns särskilt värdefulla särdrag och karaktär bör prioriteras. Detsamma gäller träd som blommar rikligt och bjuder på frukt, bär eller nötter.
- **Nordiskt växtmaterial som är robust** och anpassat till Lunds lokala förutsättningar bör övervägas inför varje ny trädplantering, om inte särskilda skäl talar för andra trädarter som t ex artspecifika sjukdomar. Vid val av trädsorter bör hänsyn tas även till allergiker.
- **Trädens hälsoläge ska bedömas regelbundet** – helst varje år – om praktiskt möjligt. Gott samarbete för långsiktigt växtskydd eftersträvas med andra ägare av träd och trädplanteringar som bl a universitetet, fastighetsverket, regionen och enskilda trädgårdsägare.

Träd har alltid haft ett särskilt utrymme i det offentliga samtalet om Lunds urbana utveckling. Träd syns i stadsbilden i innerstaden, ända in i gårdsmiljöerna. Vi hittar lätt gröna oaser av trädplanteringar i många av våra bostadsområden, i parkerna, vid de gröna stråken och i privata trädgårdar som inte sällan är tillgängliga för allmänheten. I Botan och Lundagård, som ägs av svenska staten, har många av de gamla träden blivit lika höga som husen eller högre. Detta gäller också träd i tätorterna. En översiktsplan ska därför utformas så att det offentliga samtalet om träd, skog och gröna ytor breddas och fördjupas. Kloka, långsiktigt hållbara beslut kan träffas om Översiktsplanen innehåller ett relevant underlag.

4 Åkermarken

Åkermarken: Åkermark är ett strategiskt viktigt planelement i en översiktsplan. Nästan hälften av Lunds landareal är mark för produktivt jordbruk. Åkermark handlar också om landskapsvård, klimatsäkring, försörjningsberedskap, livsmedelsproduktion och sårbarhet. Yttrandet bör innehålla krav på 0-tillväxt för för exploatering av den mest produktiva åkermarken (Klass 8-10).

FörNyaLund delar inte förslagens syn på jordbruksmark, speciellt inte på åkermarken, i den föreslagna Översiktsplanen. Texten bör omarbetas så att den till fullo återspeglar gällande lagstiftning.

Exploatering av jordbruksmark ökar i många svenska kommuner, även på den mest produktiva åkermarken i Skåne. Det gäller Lund, Landskrona, Svedala, Malmö och Trelleborg. Dessa kommuner har särskilt ansvar för åkermark i Skåne, som ju är ett landskap med extremt produktiv åkermark jämfört med de flesta andra kommuner. Varje gång en plan för exploatering av åkermark ska beslutas i våra kommuner påminns vi om samhällets sårbarhet och hur viktig försörjningen av livsmedel är för landets välstånd och trygghet. Men andra intressen än långsiktig livsmedelsförsörjning går oftast före när besluten ska fattas.

I utkastet till Översiktsplan för Lunds kommun finns inga tecken på avmattning, snarare förbereds en fortsatt hög grad av exploatering av jordbruksmark. Med bred pensel pekar Översiktsplanen ut ännu mera åkermark för exploatering. I Lund handlar det om att sammanlagt 640 hektar åkermark ska exploateras på basis av den kommande Översiktsplanen. FörNyaLund anser så omfattande exploatering för oacceptabelt stor. I

dagens omvärld kan inte kortsiktiga lokala intressen gå före långsiktiga svenska och europeiska intressen.

Efter att ha granskat mera generellt hur det kommunala planmonopolet har hanterats under senare år skriver Jordbruksverket följande till regeringen i ett klart och tydligt formulerat brev, undertecknat av generaldirektören den 1 september 2022:

”Jordbruksverket konstaterar att jordbruksmark exploateras utan att de avvägningar och beslutsunderlag som lagstiftningen kräver finns på plats. Det finns alltså brister i hur lagstiftningen tillämpas.”

Exploatering av jordbruksmark som enligt lagen ska beslutas på kommunal nivå är ett hot mot livsmedelsförsörjningen i vårt land. Det konstateras i de utredningar som ligger till grund för lagstiftningen om ”Totalförsvaret 2021-2025”. Där framgår att förutsättningarna för svensk livsmedelsförsörjning måste stärkas. Därför måste också Lunds kommun ta sitt ansvar och omarbeta de avsnitt i den föreslagna Översiktsplanen för Lund så att fler perspektiv på exploatering av åkermark än exploatering via byggnation kommer till uttryck. Åkermark, liksom betesmark, bidrar med en lång rad andra nyttor. Det gäller t ex biologisk mångfald och rekreation.

Det är av stor vikt att fullvärdig, högproduktiv åkermark som redan är i bruk förblir i bruk – under ansvar och ledning av kunniga lantbrukare. ”Strategiska markinköp” av åkermark av Lunds kommun som är i fullt bruk för livsmedelsproduktion i syfte att senare eventuellt kunna exploatera marken strider sannolikt mot gällande lagstiftning. Jfr Miljöbalken och Plan- och bygglagen.

Lund och hela sydvästra Skåne har särskild anledning av skydda sin åkerjord, som måste betraktas även ur ett totalförsvarsperspektiv i den föreslagna Översiktsplanen. Redan på 1970-talet konstaterades att beredskapsskäl finns för att i fredstid upprätthålla jordbruket vid en viss produktionsnivå av livsmedel. Utredningen föreslog motsvarande 80 procent av full försörjning. Idag ligger självförsörjningsgraden på livsmedel i Sverige under 50 procent medan t ex Finlands försörjningsgrad kvarstår på över 80 procent.

Utan jordbruksmark ingen produktion av några av våra viktigaste livsmedel. Jordbruksmark är en förutsättning för Sveriges livsmedelsproduktion. Jordbruksmark är viktig att utveckla och förvalta som en ändlig resurs. Efter exploateringen kan åkermark inte återställas.

Att säkra den egna åkerjorden även för framtida generationer har blivit ett fredsprojekt, där Lunds kommun har många anledningar att delta.

Livsmedelsförsörjningen prioriteras numera högt även i det civila försvaret. Lunds ansvar för sin högklassiga åkerjord har därmed ökat ännu mera i betydelse. Graderingen av vad som är värdefull mark har blivit viktigare än tidigare. Jordbruksmarken i Lund är högproduktiv ur spannmålssynpunkt (Klass 10 av 10 möjliga) och kan inte utan vidare användas för annat än livsmedelsproduktion. Efter Rysslands angreppskrig mot Ukraina har just spannmålsberedskap blivit ett högprioriterat samhällsmål inför den närmaste framtiden.

Utan sin fantastiska jordbruksmark hade inte Lund varit ett framgångsrikt centrum för svensk, nordisk och europeisk livsmedelsproduktion. Vi har att tacka jordbruksmarken för mycket av vårt välstånd och vår samhällsutveckling. Den är fortfarande viktig.

Lund som svenskt och europeiskt livsmedelscentrum står sedan länge värd för några av Sveriges mest kreativa och produktiva företag i 'livsmedelskedjan från bord till jord', varav flera företag är tekniskt ledande och därmed globalt konkurrenskraftiga. FoU-verksamheter på Lunds universitet och SLU i Alnarp förstärker Lund som en särskilt framstående kunskapsnod inom livsmedelssektorn. Det övergripande målet för den nuvarande svenska livsmedelsstrategin (2017) är

"En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan."

Ändå tas alltmer jordbruksmarken i vår kommun i anspråk för annat än livsmedelsproduktion. Sedan 1990-talet har exploateringen av jordbruksmarken i hela Sverige motsvarat cirka 600 hektar jordbruksmark – varje år. Och takten för exploateringen ökar speciellt i Skåne, som står för c:a en tredjedel av Sveriges livsmedelproduktion.

Lund tävlar idag med Malmö, Landskrona och Helsingborg med att vara ledande kommer i hela landet för att exploatera jordbruksmark för byggnation, medan Jönköping var först i Sverige med att införa ett moratorium till skydd för sin jordbruksmark mot exploatering.

Jordbruksmarken i Sverige är en ändlig resurs och exploatering av jordbruksmark en irreversibel process. Bygger man, tas marken ur produktion – för all framtid. Marken går inte att återställa. Den blir oanvändbar för livsmedelproduktion, även om det bara handlar om korta perioder. Trots detta gör våra kommuner nya översiktsplaner, där jordbruksmark ska bebyggas.

Översiktsplanen enligt nuvarande förslag borde ändras. FörNyaLund kräver att brukningsvärd åkermark i Lunds kommun bara får bebyggas enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. Då kan jordbruksmark bebyggas enbart för att tillgodose väsentliga samhällsintressen - om detta behov inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. Översiktsplanen, så som den föreligger, behöver därför ändras så att lagens bokstav och intentioner följs.

Så här lyder lagtexten:

"Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk."

Det finns i Sverige ingen nationell myndighet som ansvarar för jordbruksmarken och kan skydda den från exploatering. Ytterst är det Lund och alla landets 290 kommuner som - var och en för sig – som är ansvariga för jordbruksmarkens framtid i vårt land. Jordbruksmarken är inget riksintresse, enligt miljöbalken. Varken Jordbruksverket eller länsstyrelserna kan hantera hushållning av mark. Det saknas helt enkelt verktyg för att kunna ingripa mot exploatering av jordbruksmark. Ansvaret vilar tungt på Lunds politiker.

Sverige är därmed ett udda land i Europa. Bättre skydd för jordbruksmarken finns i de flesta länder i vårt närområde. Även på EU-nivå har man insett detta och föreslår regler för att stoppa exploatering av jordbruksmark. Målet är att inga nettoförluster av jordbruksmark ska få förekomma. Se t ex EU's strategi för jord- och markhälsa för 2030.